

schematherapie bij kinderen en jongeren met verminderd basisvertrouwen 25-uurs basiscursus

Inleiding

Schematherapie is een integratieve vorm van psychotherapie die oorspronkelijk is ontwikkeld door Jeffrey E. Young voor mensen met persoonlijkheidsproblematiek. In Schematherapie zijn verschillende theorieën geïntegreerd zoals de cognitieve gedragstherapie, de hechtingstheorie, de objectrelatietheorie en experiëntiële therapievormen. Schematherapie richt zich behalve op inzicht (het cognitie), ook nadrukkelijk op het ervaringsaspect (voelen) en op concrete gedragsverandering. Het resultaat is een krachtige en breed inzetbare methode die in het effectonderzoek goede resultaten laat zien. Zowel de uitgangspunten als de in te zetten methoden en technieken sluiten goed aan bij therapiemogelijkheden voor kinderen en jeugd en hun opvoeders. Schematherapie bij kinderen en jongeren is nog volop in ontwikkeling.

Het model is relatief gemakkelijk overdraagbaar en biedt een begrijpelijke taal voor cliënten en, indien van toepassing, hun opvoeders, om zicht te krijgen op het sociaal-emotioneel functioneren. Cliënten leren vaardigheden om beter om te gaan met vroeg ontstane denkpatronen (schema's) en de verschillende stemmingen die opspelen en een eigen leven gaan leiden (modi). Voor cliënten jonger dan 16 jaar en hun opvoeders gaat het meer om zicht te krijgen op en leren omgaan met modi. Jongeren vanaf 16 jaar en hun opvoeders kunnen ook meer zicht krijgen op zich ontwikkelende schema's en vaardigheden leren hoe hier mee om te gaan.

Veilige gehechtheid is nodig voor elk kind om op te groeien tot een gezond functionerende volwassene. Veilige hechting ontstaat wanneer een kind de ervaring en overtuiging heeft dat belangrijke hechtingsfiguren er zijn en zullen blijven, dit wordt met name gevoeld in tijden van nood en stress. Veilige gehechtheid ontstaat wanneer het kind voldoende basisvertrouwen heeft: vertrouwen in zichzelf en in zijn opvoeders. Dit bouwt op wanneer basisbehoeften, die ieder kind en iedere volwassene heeft, voldoende vervuld worden. Door allerlei omstandigheden kan er een tekort geweest zijn aan het vervullen van de basisbehoeften, bijvoorbeeld door ingrijpende levensgebeurtenissen zoals afgestaan door of (tijdelijk) gescheiden zijn van biologische ouders, andere (pre-verbale) traumatische ervaringen, opvoeders die beschadigend waren of onvoldoende waren afgestemd. Het onvoldoende vervullen van de basisbehoeften en het onvoldoende aanwezig zijn van basisvertrouwen kan bijdragen aan stagnatie in de persoonlijkheidsontwikkeling.

Onveilige gehechtheid van een kind kan veranderen door positieve, emotioneel corrigerende ervaringen met sensitieve en afgestemde opvoeders. Dit vereist van opvoeders meer dan de gebruikelijke sensitiviteit, voorspelbaarheid en beschikbaarheid. Schematherapie waarbij opvoeders nauw betrokken zijn, kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Schematherapie richt zich op het herkennen van de eigen 'valkuilen' en het erkennen van en kunnen reageren op de eigen behoeften. Er wordt een scheiding aangebracht tussen wat in het verleden heeft plaatsgevonden, wat zich herhaalt en wat nu nodig is: het vergroten van vaardigheden met als uiteindelijk doel de ontwikkeling van 'de gezonde volwassene' of bij jongeren 'de gezonde ik'.

Voordat echter, in het hier en nu, effectiever gedacht, gevoeld en gedaan kan worden, zullen eerst de belastende ervaringen van oningevulde en geblokkeerde behoeften, verwerkt dienen te worden. Verwerkingstechnieken voor (complexe/pre-verbale) traumatisering nemen een prominente plek in binnen de behandeling.

Een extra punt van aandacht in therapietrajecten van kinderen en jongeren is dat het behandeltraject kan worden bemoeilijkt door de schema's en modi van de opvoeders. De voorgeschiedenis van opvoeders kan schema's bij hen hebben doen ontstaan. Een bepaalde modus van het kind kan deze schema's uitlokkend. Hierdoor ontstaat het risico dat de opvoeder niet langer met een kalm en rustig 'ouderbrein' kan reageren, of vanuit Schematherapie termen: vanuit een gezonde oudermodus. Op die ogenblikken kan de opvoeder minder sensitief of afgestemd reageren op de behoeften van het kind en er ontstaan clashes of collusies tussen de modi van opvoeder en kind. Het kan voor opvoeders erg ingewikkeld zijn om in te gaan op de basisbehoeften van hun kind wanneer ze hier zelf als kind slechte ervaringen in hadden. In een Schematherapie traject met een kind of jongere is het daarom belangrijk om ook in te gaan op de behoeften van opvoeders zelf, die in het verleden en in het hier en nu mogelijk niet vervuld werden of worden.

Schematherapie kan worden toegepast bij persoonlijkheidsstoornissen (reeds aanwezig of ontwikkelend), complex trauma en hardnekkige as-I-stoornissen, die door de gebruikelijke behandeling onvoldoende verbeteren.

Doelen

Deze cursus is een introducerende cursus in de Schematherapie, met bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren met verminderd basisvertrouwen en hun gezinnen.

Na afloop van de cursus:

- heeft de deelnemer op inleidend niveau kennis van schematherapie en de belangrijkste technieken aan den lijve ervaren, via rollenspel, video of live werk
- kan de deelnemer problematiek van cliënten middels het schematherapie model in kaart brengen via een casusconceptualisatie en dit met cliënten bespreken, hierbij is de deelnemer in staat om taal en grafische weergave van de casusconceptualisatie aan te passen aan de ontwikkelingsfase en het begrip van de cliënt jonger dan 18 jaar
- is de deelnemer in staat om, onder supervisie, schematherapie toe te passen op eigen cliënten, hierbij is de deelnemer in staat om taal en technieken aan te passen aan de ontwikkelingsfase van de cliënt jonger dan 18 jaar en de vertaling te maken naar de opvoeders van de minderjarige cliënt
- heeft de deelnemer op inleidend niveau kennis van de invloed van schema's en modi's van opvoeders op de kindtherapie en hoe clashes of collusies tussen modi van opvoeder en kind kunnen ontstaan
- is de deelnemer geïnteresseerd geraakt om zich via literatuurstudie, supervisie en/of vervolgopleiding verder in de schematherapie te verdiepen
- heeft de deelnemer inzicht in eigen schema's en schemamodi
- heeft de deelnemer zicht op overeenkomsten en verschillen tussen schematherapie en andere werkzame therapieën voor de behandeling van problematiek dat kan uitmonden in persoonlijkheidsproblematiek

Specifieke schematherapie competenties en toetsing:

- De cursist heeft inzicht in eigen schema's en modi en hoe die mogelijk interfereren met schema's en modi van cliënten. Dit wordt getoetst met een casusconceptualisatie die de cursist over zichzelf maakt en door een beschrijving van de mogelijke valkuilen in de therapeutische relatie met de cursuscliënt.
- Door het maken van een eigen casusconceptualisatie ervaart de cursist aan den lijve wat dit voor toekomstige cliënten zal betekenen. Daarmee kan hij/zij beter ertoe motiveren, instructies geven en inspelen op belemmeringen en weerstanden. Dit wordt getoetst door het werk aan een casusconceptualisatie van de cursuscliënt en het uiteindelijke resultaat. (Zie volgende leerdoel).

- De cursist is in staat de problematiek, daartoe behorend de (dreigende) persoonlijkheidsproblematiek, van een cliënt in kaart te brengen via het schematherapiemodel. Dit wordt getoetst door de casusconceptualisatie die de cursist van een cliënt maakt tijdens de cursus.
- De cursist kan een behandelplan schematherapie, voortkomende uit de casusconceptualisatie, maken. Dit wordt getoetst bij het behandelplan dat voor de cursuscliënt wordt gemaakt.
- De cursist heeft kennis van de schematherapie concepten, wat wordt getoetst door de eigen casusconceptualisatie en die van de cursuscliënt.
- De cursist kan de werkrelatie als schematherapeut gestalte geven via limited re-parenting, empathische confrontatie en grenzen stellen. Dit wordt vooral ingetraind via modelling door de docent en door videomateriaal. Tijdens de cursus ook bij het oefenen door feedback van de docent. De vaardigheden worden in deze basiscursus niet getoetst, maar dit gebeurt later wel in een vervolgcursus en in de supervisietrajecten leidend tot het lidmaatschap van de Vereniging voor Schematherapie. Hierbij is er ook aandacht voor de positie van opvoeders, vooral wanneer sprake is van mediatietherapie.
- De cursist kan schemagerichte cognitieve technieken toepassen. Dit wordt beschreven in een verslag over het werk aan een eigen verbeterpunt, ook via de toepassing van cognitieve technieken.
- De cursist kan experiëntiële technieken toepassen. Dit wordt vooral ingetraind via modelling door de docent en door videomateriaal. Tijdens de cursus ook bij het oefenen door feedback van de docent. De vaardigheden worden in deze basiscursus niet getoetst, maar dit gebeurt later wel in een vervolgcursus en in de supervisietrajecten leidend tot het lidmaatschap van de Vereniging voor Schematherapie. Wel worden de aan den lijve ervaren experiëntiële technieken beschreven in het verslag over het werk aan een eigen verbeterpunt.
- De cursist leert SMART doelen te stellen voor de lange termijn en korte termijn welke uitgangspunt zijn voor het aanzetten tot gedragsverandering bij de cliënt. Dit wordt getoetst in het Behandelplan Schematherapie dat de cursist met een cursuscliënt dient te maken en te bespreken. Dit Behandelplan wordt beoordeeld door de docent.
- De cursist scoort zichzelf op de Schema Therapy Rating Scale op de laatste cursusdag om te bekijken hoe ver hij/zij gevorderd is in de ontwikkeling tot schematherapeut. Dit zal later weer een basis zijn om leerdoelen te stellen in een supervisietraject.

Voor wie?

Voor basis psychologen, basis orthopedagogen, GZ-psychologen, orthopedagogen-generalist, klinisch psychologen en psychotherapeuten werkzaam in de jeugdzorg/jeugd GGZ.

De opleiding tot schematherapeut (register Schematherapie) staat alleen open voor professionals met een relevante beroepsopleiding: BIG-geregistreeerde psychologen en psychotherapeuten, psychiaters, leden van specialistische psychotherapieverenigingen of zij die in opleiding zijn tot één van deze kwalificaties.

Om in aanmerking te komen voor accreditatie bij de VGCT moeten deelnemers een erkende 50-uurs basiscursus cognitieve gedragstherapie hebben gevolgd.

Werkwijze

Gedurende de cursus wordt uitgebreid stil gestaan bij de theoretische onderbouwing van Schematherapie. Daarnaast wordt praktijkgericht gewerkt: de belangrijkste technieken worden aan den lijve ervaren, via rollenspel, videobeelden of live werk. Rollenspel vindt plenair plaats, hierna worden die vaardigheden geoefend in twee- of drietallen. Gedurende de cursus wordt een actieve bijdrage van de cursisten verwacht.

Programma

Dag 1:

- kennismaking Schematherapie
 - basisbehoeften
 - (ontwikkende) schema's
 - diagnostiekfase, welke middelen zet je in per ontwikkelingsfase
 - casusconceptualisatie met aandachtspunten per ontwikkelingsfase van de minderjarige client
- behandelrelatie opbouwen, limited reparenting, hierbij extra aandacht voor opvoeders die betrokken zijn bij de kindtherapie (mediatherapie)
- schematherapie; de behandeling van schema's: historische achtergrond van schema's, (ontwikkende) schema's bij adolescenten, diagnostische imaginatie, bewijzen voor schema's, het verschil in werken met schema's bij adolescenten t.o.v. volwassen cliënten.
- cognitieve technieken aangepast per ontwikkelingsfase
- aandachtspunten van voorgenoemde onderwerpen specifiek voor de behandeling van kinderen/jongeren met verminderd basisvertrouwen en hun opvoeders

Dag 2:

- schematherapie; de behandeling van schema's
- experiëntiële technieken; imaginatie en rescripting, tweestoelen techniek eventueel met gebruikmaking van spel/beeldend materiaal, historisch rollenspel/psychodrama -> in combinatie met de Basic Trust verhalenmethode
- gedragstechnieken
- therapeutische relatie: limited reparenting en empathische confrontatie
- schematherapie: het modusmodel, casusconceptualisatie 2
- werken met het kwetsbare kind en de kritische kant (vertaling van de disfunctionele oudermodus bij kinder- en jeugdtrajecten)

Dag 3:

- Schematherapie bij Cluster C- Persoonlijkheidsstoornis
- copingmodi behandelen
- disfunctionele oudermodi behandelen
- Schematherapie bij Borderline Persoonlijkheidsstoornis
- kwetsbare kindmodi behandelen
- EMDR en Schematherapie

Dag 4:

- schematherapie bij narcistische persoonlijkheidsstoornis, de antisociale persoonlijkheidsstoornis
- boze en impulsieve kindmodi behandelen
- ouderschematherapie
- gezonde en blijde kant (=gezonde volwassene/'wijze jij' en blijde kind) versterken
- afsluiten cursus

Studiebelasting

Er zijn 25 contacturen. Daarnaast dient u rekening te houden met ongeveer acht uur studiebelasting per bijeenkomst (literatuurstudie en opdrachten) en twee uur voor het maken van de toets.

Beoordeling en toetsing

- de docenten geven tijdens de cursus feedback op het functioneren van de cursist tijdens de oefeningen en geven schriftelijk feedback op de drie opdrachten in het kader van de toetsing
- 3 opdrachten:
 1. Het opstellen van een (grafische) casusconceptualisatie van de deelnemer zelf
 2. Het opstellen van een (grafische) casusconceptualisatie van een cliënt
 3. (aanbevolen, niet beoordeeld) Verslag van 2-3 A-4 waarin een veranderdoel van de deelnemer beschreven wordt gerelateerd aan één van de schema's ter verbetering van het functioneren als behandelaar/therapeut.

Docenten

Hoofddocent:

Drs. Theo Verhoeven

senior schematherapeut, psychotherapeut, cognitief gedragstherapeut, NVRG-systeemtherapeut, EMDR-practitioner
opleider, supervisor, leertherapeut NVP, VGCT, en Register Schematherapie

Co-docent:

Drs. Renée Uittenbogaard

K&J-psycholoog, GZ-psycholoog, psychotherapeut, cognitief gedragstherapeut en EMDR-practitioner

Centraal Register Kort Beroeps Onderwijs (CRKBO)

Basic Trust is sinds 2010 geregistreerd in het Centraal Register Kort Beroepsonderwijs (CRKBO).

Inschrijving in het register CRKBO is mogelijk nadat een instelling een kwaliteitsaudit positief heeft afgerond. Met deze registratie is Basic Trust erkend als een cursusinstelling zoals bedoeld in de Europese Btw-richtlijn. Door deze registratie zijn al onze trainingen vrijgesteld van btw.

Kosten

€ 1.090,00 inclusief lunch en koffie/thee

Locatie

Basic Trust Opleidingen, Singel 232, 3311 KV Dordrecht

Data en tijd

18 januari 2019, 1 februari 2019, 15 februari 2019, 15 maart 2019
10.00 – 17.15 uur (inloop vanaf 09.30 uur)

Accreditatie

Accreditatie is aangevraagd bij*:

- SKJ/NVO
- NVRG
- register Schematherapie

* let hierbij op de accreditatie-eisen gesteld aan de deelnemer.

Uw behaalde accreditatiepunten NIP/NVO voegen wij toe aan uw dossier bij PE-online. Voor het SKJ dient u de punten zelf in te voeren.

Aanwezigheidsverplichting

Deelnemers worden geacht bij alle bijeenkomsten aanwezig te zijn. Bij absentie tot en met 20% ziet de docent erop toe dat gemiste onderdelen alsnog bestudeerd en/of uitgevoerd worden. Bij absentie van meer dan 20% van het totaal aantal contacturen dient de deelnemer de cursus in zijn geheel opnieuw te volgen. Afwezigheid moet voorafgaand aan de bijeenkomsten door de deelnemer gemeld worden aan het secretariaat.

Meer informatie?

Voor meer informatie kunt u bellen met 088 – 227 40 00, of een e-mail sturen naar info@basictrust.com

Aanmelding

<https://www.basictrust.com/opleidingsOverzicht>

Annulering

- Annuleren kan alleen schriftelijk of per e-mail. Bij annulering tot vijf weken voor de start van de training bent u €50 administratiekosten verschuldigd.
- Bij annulering binnen vijf weken voor de start van de training bent u het gehele bedrag verschuldigd.
- U heeft recht op de wettelijke bedenktijd van 14 dagen, waarbij er geen kosten in rekening gebracht zullen worden wanneer u binnen 14 dagen uw inschrijving intrekt.
- Bij uitval van één van de docent door overmacht zal gezocht worden naar alternatieve data. Dit is echter geen reden om kosteloos te annuleren.
- Wanneer er onvoldoende deelnemers zijn kan deze training niet doorgaan, u kunt zich dan opgeven voor de daaropvolgende training.

Literatuur

Verplichte BOEKEN aan te schaffen voorafgaand aan de cursus:

Arntz, A & G.Jacob. (2012). *Schematherapie, een praktische handleiding*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds ISBN 9789057123542

Attekum, M. van. (2012). *Aan den lijve; Lichaamsgerichte psychotherapie volgens Pessó*. Lisse: Swets & Zeitlinger B.V. 1997. ISBN 9026515022

Genderen H. van & Jacob, G. (2012). *Patronen doorbreken. Negatieve gevoelens en gewoonten herkennen en doorbreken*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds. ISBN 9789057123559

Loose, C, Graaf, P & Zarbock, G. (2015). *Schematherapie met kinderen en jongeren*. Amsterdam: Nieuwezijds. ISBN 9789057124198

Roelofs, J. e.a.. Schematherapie bij adolescenten. In: Braet, C. En Bogels, S. Protocollaire behandelingen voor kinderen en adolescenten met psychische klachten.

Young, J.E., J.S. Klosko & Weishaar, M.E. (2005). *Schemagerichte therapie, handboek voor therapeuten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. ISBN 9031343358

Vreeswijk, M. van, Broersen, J., Nadort, M.; (2008). *Handboek Schematherapie, theorie, praktijk en onderzoek*. Houten, Bohn Stafleu van Loghum ISBN 9789031353040

Aanbevolen boeken:

Aalders, H. & Dijk, J. van (2012). *Schemagerichte therapie in de praktijk*. Amsterdam: Hogrefe. ISBN 9789079729531

Behary, W. (2009). *Waarom gaat het altijd over jou. Omgaan met narcisme en egocentrisme bij anderen*. Amsterdam: Hogrefe. ISBN 9789079729098

Claassen, A & Pol, S. (2015). *Schematherapie en de Gezonde Volwassene. Positieve technieken uit de praktijk*. Houten. Bohn Stafleu van Loghum ISBN 9789036809504

Farrell, J., Reiss, N., Shaw, I. (2016). *Schematherapie in de klinische praktijk*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds ISBN 9789057124365

Muste, Weertman & Claassen. (2009). *Handboek en Werkboek Klinische Schematherapie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum ISBN 9789031372058

Reubasaet, R.J. (2018). *Schematherapie: werken met fases in de klinische praktijk*. Houten, Bohn Stafleu van Loghum ISBN 9789036821148

Vreeswijk, M. van, Broersen, J., Nadort, M.; (2017) *Handleiding Kortdurende Schematherapie, voor groepstherapie en individuele therapie*. Houten, Bohn Stafleu van Loghum ISBN 9789036815468

Vreeswijk, M. van & Broersen, J. (2017) *Werkboek Kortdurende Schematherapie:CGT-technieken*
Houten: Bohn Stafleu van Loghum. ISBN 9789036815833

Vreeswijk, M. van & Broersen, J. (2017) *Werkboek Kortdurende Schematherapie:experimentiële technieken* Houten: Bohn Stafleu van Loghum. ISBN 9789036815772

Vreeswijk, M. van & Broersen, J. (2006). *Schemagerichte therapie in groepen. Handleiding voor therapeuten en Werkboek voor patiënten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. ISBN

Young, J., Klosko, J. (2005). *Leven in je leven; leer de valkuilen in je leven kennen*. Lisse: Swets & Zeitlinger. ISBN 9026515693

Zie verder lijst van publicaties op de website www.schematherapie.nl

Aanbevolen Dvd's:

- Schematherapie voor Borderline Persoonlijkheidsstoornis. Therapietechnieken. (M. Nadort)
- Schematherapy; working with modes (R. van der Wijngaart & D. Bernstein)
- Schema -Therapy (Remco van der Wijngaart & Guido Sijbers; Avoidant-, Dependent- and Obsessive Compulsive Personality Disorder)
- Fine Tuning Imagery Rescripting. (2016) Remco van der Wijngaart en Christopher Hayes -Group Schema Therapy (Zarbock, Rahn, Farrell & Shaw) (STIM-INDPLS@SBCGLOBAL.NET)

- (2016) Remco van der Wijngaart en Guido Sijbers
- Schematherapie mit kindern. Loose, C. Graag, P. Beltz. Duitsland 2014
- Group Schema Therapy (Zarbock, Rahn, Farrell & Shaw) (STIM-INDPLS@SBCGLOBAL.NET)
- Schematherapie; stap voor stap. Remco van der Wijngaart & Hannie van Genderen